

Jak rozmawiać z ofiarą przemocy w rodzinie?¹

Podczas rozmowy z ofiarą przemocy należy:

okazać jej szacunek i zrozumienie - decyzja o wezwaniu pomocy jest aktem odwagi i próbą przeciwstawienia się sprawcy, podejmowaną często w sytuacji skrajnego poczucia zagrożenia;

być uważnym na wszystkie sygnały, które mogą świadczyć o stosowaniu przemocy, np. ślady pobicia, oznaki lęku czy wręcz przerażenia, drżenie rąk lub ogólne rozdygotanie, brak równowagi emocjonalnej, rozdrażnienie, płacz, apatia;

zapewnić, że jesteśmy tutaj po to, aby jej pomóc;

uważnie wysłuchać relacji z przebiegu zdarzenia;

wyraźnie nazwać przemocą to, co ją spotkało. Ważne jest, aby ofiara dowiedziała się, że to, czego doświadczyła, jest stosowaniem przemocy, a nie jakimś konfliktem, który można rozstrzygnąć, wymuszając na sprawcy obietnicę poprawy;

powiedzieć i okazać, że przemoc w rodzinie uznajemy za poważny problem i że zgodnie z prawem jest ona przestępstwem;

podkreślić, że nikt nie ma prawa do stosowania przemocy wobec innych i że nic jej nie usprawiedliwia;

zapewnić ofiarę, że nie jest winna temu, co się stało: za przemoc odpowiedzialny jest sprawca, bez względu na to, co zrobiła ofiara;

dać wsparcie i zapewnić, że prawo jest po jej stronie, że ma prawo się bronić, że są miejsca i osoby, u których może uzyskać pomoc;

dostarczyć konkretnych - najlepiej pisemnych - informacji, gdzie i jaką pomoc może uzyskać i umotywować ofiarę do skorzystania z oferty pomocy, pozostawiając jej decyzję co do czasu i sposobu szukania pomocy. Należy jednak zaznaczyć, że im szybciej to zrobi, tym szybciej skończy się jej cierpienie. Ważne jest pokazanie różnych możliwości uzyskania pomocy;

powtarzać informacje i wyjaśnienia, ponieważ często ofiary z powodu silnego wzburzenia emocjonalnego bądź przeżywanego szoku nie są w stanie zrozumieć tego, co do nich mówimy.

Warto też:

przeznaczyć na rozmowę tyle czasu, ile ofiara potrzebuje;

docenić jej odwagę;

zapytać wprost o przemoc;

jasno przedstawić własne przekonania dotyczące przemocy;

powiedzieć, że przemoc w rodzinie jest częstym i groźnym zjawiskiem - dotyczy wielu rodzin;

uniknąć określenia „ofiara” - w bezpośrednim kontakcie z ofiarami przemocy w rodzinie lepiej mówić „osoba poszkodowana”, „krzywdzona”, „doznająca przemocy” itp.;

koncentrować się na jej mocnych stronach - często podkreślać, że coś się jej udało, skoro zdecydowała się zadzwonić, prosić o pomoc, podjąć działania;

koncentrować się na sprawach najpilniejszych i celach możliwych do zrealizowania;

nie narzucać swoich pomysłów i rozwiązań oraz uszanować wolę ofiary co do czasu i sposobu pomocy;

nie wyręczać w podejmowaniu działań.

Czego nie należy robić w rozmowie z ofiarą przemocy:

- podważać wiarygodności ofiary;
- okazywać zniecierpliwienia, irytacji, złości;
- bagatelizować zagrożenia;
- obciążać ofiarę odpowiedzialnością za to, co się wydarzyło;
- stawać po stronie sprawcy przemocy;
- namawiać, żeby pogodziła się z sytuacją;
- okazywać lekceważenia dla faktu stosowania przemocy;
- odmawiać pomocy do czasu, gdy nie złoży doniesienia o przestępstwie;
- namawiać do zmiany zachowania jako gwarancji ustania przemocy, np. spełniania wszelkich życzeń, ciągłego zaspokajania żądań i potrzeb, przypodobywania się czy uwodzenia sprawcy;
- mówić jej, że sama musi sobie z tym poradzić;
- obarczać jej odpowiedzialnością za to, co się stanie ze sprawcą po ujawnieniu przemocy, np. „przez panią mąż będzie miał kłopoty, może trafić do więzienia”;
- okazywać złość, krytykować i oskarżać sprawcę - może to spowodować, że ofiara zacznie go bronić i atakować osobę pomagającą.

Rozmowa z dzieckiem - ofiarą przemocy powinna przebiegać w atmosferze spokoju i zrozumienia. Wymaga specyficznych umiejętności, należy tu zachować szczególną ostrożność i takt.

Dziecko powinno dowiedzieć się, że:

- to, co się stało, nie jest jego winą;
- takie zachowanie dorosłych nie jest w porządku;
- żaden dorosły nie ma prawa go krzywdzić;
- to, co się stało, jest złem, ale można to naprawić;
- wierzymy mu i potrafimy pomóc.

¹ Hanna Dorota Sasal, Przewodnik do procedury interwencji wobec przemocy w rodzinie, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Wydawnictwo Edukacyjne PARPA, Warszawa 2005, s. 49-51